

Spužve

ZGRADBA SPUŽVE :

Spužve se po latinsko imenujejo parazoa spongiaria in so najpreprostejši mnogoceličarji, ki še nimajo pravih tkiv ter organov in organskih sistemov. Vezane so le na vodna bivališča. Največ vrst živi v morju, le nekaj je sladkovodnih. Spužve so pritrjene na podlago, večinoma so na skalah. V celinskih vodah pa se razraščajo na potopljenih vejah. Spužve so zelo stara živalska skupina, znana že iz kambrija. Zaradi preproste zgradbe jih razlikujemo od pristnih mnogoceličarjev. Spužve so se v davnini verjetno razvile iz kolonijskih bičkarjev ovratničarjev. Domnevamo, da se je plavajoča kolonija teh bičkarjev usedla na dno, sčasoma pa so z ugrezanjem nastale kamrice s celicami ovratničarkami ter dovodne in odvodne cevke. Zgrajena je iz odtekalke, dotekalk, osrednjega prostora, kanalov in celic ovratničark.

ODTEKALKA – v enem organizmu je ena sama.

DOTEKALKE – So majhne luknjice, po katerih doteka voda v spužvino telo.

CELICE OVRATNIČARKE – Poganjajo vodo skozi sistem kanalov in kamric. Podobne so enoceličnim bičkarjem.

Prehranjevanje :

Prehranjujejo se z organskim drobirjem, planktonskimi rastlinami in živalmi. Prefiltrirajo jih iz vode, ki skozi dotekalke priteka v žival. Hrano prebavljajo večinoma celice ovratničarke. Iz vode sprejemajo tudi kisik, ki ga spužva potrebuje za dihanje. Njihov način prehranjevanja poteka s filtracijo, na primer s filtracijo drobnih planktonskih organizmov. Voda s hranljivimi delci, na primer s planktonskimi organizmi, priteka v spužvino telo po vsej telesni površini skozi številne mikroskopsko majhne luknjice, tako imenovane dotekalke. Odtekanje vode pa omogočajo številne večje in manjše odprtine - odtekalke.

Razmnoževanje :

Spužve se razmnožujejo nespolno in spolno. Nespolno se razmnožujejo z brstenjem, pri čemer se mlade spužve ne ločijo od matičnega telesa. Vse sladkovodne in nekatere morske spužve preživijo neugodne razmere, npr. zimo,

v obliki zimskih brstov ali tako imenovanih gemul. Pri spolnem razmnoževanju jajčno celico, ki je znotraj spužvinega telesa, oplodi ena od semenčic. Iz tega nastane migetalkasta ličinka, ki spužvo zapusti. Nekaj časa prosto plava, nato pa se pritrdi na podlago, kjer se preobrazi v mlado spužvo.

VRSTE

Najmanjše vrste spužev merijo le nekaj milimetrov, največje pa lahko zrastejo celo do dveh metrov. Običajna velikost je nekaj decimetrov. So pa zelo različnih barv. Poznamo :

ŽVEPLENJAČA

STRAŽNA SPUŽVA

CEVASTA SPUŽVA

RDEČA DREVESASTA SPUŽVA

VAZASTA SPUŽVA

SPUŽVARSTVO :

Zaradi velike uporabne vrednosti morskih gob je bilo na egejskih otokih spužvarstvo že v starem veku donosna obrt. Prebivalci so veljali za večče potapljače, ki so se z utežjo potopili do 30 metrov globoko, odtrgali spužvo in nato prosto izplavali. Manj izurjeni so spužve s 15-metrskimi ostmi nabadali s čolna. Ta obrt se je iz Grčije razširila po vsem Sredozemlju. Spužvarstvo je cvetelo, s potapljanjem se je odlično zaslužilo, a z njim je prišla tudi nepoznana potapljaška bolezen. Potapljače, ki so se po dolgih in globokih potopih vračali na površino, so pogosto, ne da bi vedeli zakaj, prizadele hude bolečine, paraliza telesa ali jih je celo doletela smrt. Vse do začetka dvajsetega stoletja je veljal poklic potapljača za smrtno nevarnega.

Zanimivosti :

ŽVEPLENJAČA : Jadranska vrsta žveplenjača na zraku zelo hitro spremeni svojo žvepleno rumeno barvo v črno.

STRAŽNA SPUŽVA : Rakci samotarci, ki zaščitijo svoj mehak zadek v opuščeni polžji hišici, se pred plenilci "oborožijo" z neužitno stražno spužvo, ki se naseli na hišici

CEVASTA SPUŽVA :Cevasta spužva je ena najbolj pogostih vrst, ki jih najdemo na grebenih. Je ena redkih modrih nevretenčarjev.

Spužve imajo veliko sposobnost obnavljanja ali regeneracije. Lahko jih razrežemo na majhne koščke, pa bo iz vsakega zrasel nov osebek.

Mehko, organsko ogrodje nekaterih spužev so po posebni obdelavi precej dolgo uporabljali kot gobe za čiščenje. V novejšem času pa so zanimive zlasti nekatere vrste, v katerih so odkrili snovi s protivirusnim delovanjem.